

**МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ТОРГІВЛІ
ТА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ
(Мінекономіки)**

вул. М. Грушевського 12/2, м. Київ, 01008 тел. (044)200-47-53, факс (044)253-63-71
E-mail: meconomy@me.gov.ua, http://www.me.gov.ua, код ЄДРПОУ 37508596

На № _____ від _____

**Комітет Верховної Ради
України з питань фінансів,
податкової та митної політики**

Щодо законопроекту 3479

На виконання доручення Віце-прем'єр-міністра України – Міністра цифрової трансформації України від 29.05.2020 № 21351/1/1-20 Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства разом з Міністерством фінансів, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку та Національним банком опрацювало проект Закону України «Про заборону фінансових пірамід» (реєстраційний № 3479 від 14.05.2020) (далі – законопроект), внесений народними депутатами України Леоновим О. О., Володіною Д. А., Дмитруком А. Г. та Железняком Я. І., і повідомляє.

Відповідно до пояснювальної записки до законопроекту метою законодавчої ініціативи є заборона діяльності фінансових пірамід в Україні.

Для досягнення цієї мети законопроектом пропонується визначити поняття «фінансова піраміда», запровадити кримінальну відповідальність за створення та діяльність фінансової піраміди, поширення інформації про неї, пропонування участі у ній або залучення (отримання) коштів та іншого майна за допомогою фінансової піраміди.

Так, законопроектом пропонується доповнити Кримінальний кодекс України новою статтею 190¹ «Створення або сприяння діяльності фінансової піраміди», яка передбачатиме, що вищезазначені дії каратимуться штрафом від 100 до 200 неоподаткованих мінімумів доходів громадян (від 1700 до 3400 грн.) або обмеженням, позбавленням волі (до дванадцяти років з конфіскацією майна).

Крім цього, законопроектом передбачається встановити заборону розповсюдження реклами щодо фінансових пірамід, що дозволить застосовувати до

ДОКУМЕНТ СЕД Мінекономіки АСКОД

Сертифікат 20B4E4ED0D30998C0400000035902C00E78B7900

Підписувач Романович Дмитро Олегович

Дійсний з 20.09.2019 0:00 по 20.09.2021 0:00

Мінекономіки

3631-06/39222-01 від 24.06.2020

рекламодавців та розповсюджувачів такої реклами штрафи, передбачені Законом України «Про рекламу».

Підтримуючи необхідність врегулювання питання щодо встановлення заборони на створення та функціонування в Україні фінансових пірамід, як одного із видів шахрайства та зловживань на фінансових ринках, законопроект не може бути підтриманий в запропонованій редакції з наступних причин:

1) запропонований законопроект складається з трьох статей, що свідчить про відсутність самостійного предмета правового регулювання, необхідного для прийняття окремого закону з відповідного питання.

Законопроект не містить комплексного підходу щодо передбачення механізму заходів запобігання та протидії шахрайству та зловживанням на фінансових ринках, основною метою яких повинно бути забезпечення превентивного реагування на зловживання на фінансовому ринку, а також механізмів ефективного захисту прав споживачів фінансових послуг - інвесторів, які постраждали від протиправних дій, у тому числі для забезпечення повернення коштів ошуканим інвесторам, а не лише застосування покарання після скоєння злочину.

Тобто, законопроект має передбачати:

особливості діяльності фінансових пірамід, визначення контролюючих органів та їх повноважень щодо віднесення операцій з фінансовими активами до фінансових пірамід;

можливість доступу фінансових регуляторів до інформації про діяльність осіб, які підозрюються в шахрайстві та зловживаннях на фінансових ринках (в тому числі, до інформації з обмеженим доступом, зокрема, яка містить банківську таємницю), та забезпечення обміну такою інформацією;

порядок взаємодії фінансових регуляторів з правоохоронними органам в рамках розслідування випадків шахрайства та зловживань на фінансовому ринку;

впровадження систем і процедур, спрямованих на попередження, виявлення, фіксацію та своєчасне реагування на зловживання на фінансовому ринку;

надання фінансовим регуляторам повноважень тимчасово обмежувати права щодо розпоряджання активами сумнівних фінансових проектів до прийняття відповідного рішення судом з метою забезпечення повернення зазначених активів інвесторам;

встановлення порядку повернення коштів та майна інвесторам, які постраждали від протиправних дій.

Ураховуючи зазначене, питання заборони створення та функціонування в Україні фінансових пірамід доцільно врегулювати шляхом внесення відповідних змін до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг» та інших законодавчих актів, оскільки загальні правові засади у сфері надання фінансових послуг, порядок здійснення регулятивних та наглядових функцій за діяльністю з надання фінансових послуг визначаються саме цим законом;

2) статтею 1 законопроекту визначено поняття «фінансова піраміда», який у запропонованій редакції не дозволяє чітко зрозуміти суб'єктний склад та об'єкт правовідносин, пов'язаний із створенням та діяльністю фінансових пірамід, оскільки не охоплює повною мірою всі можливі способи їх створення, організації та

функціонування, які зокрема можуть існувати в рамках окремих спільнот, організацій, угруповань, об'єднань, а також схем отримання доходів. При цьому, окрема увага має бути приділена додатковій правовій регламентації дохідності у фінансових пірамідах, як однієї з її основних ознак.

Крім того, на законодавчому рівні не визначено поняття «незаконна система забезпечення», що не дасть в подальшому можливості застосовувати штрафні санкції, запропоновані статтею 3 законопроекту, а неоднозначність тлумачення та розуміння норми може створити передумови для певних зловживань у цій сфері, у тому числі корупційних правопорушень;

3) частиною другою статті 2 законопроекту передбачено, що до фінансової піраміди не належать операції з фінансовими активами, що здійснюються фінансовими установами під час надання ними фінансових послуг, визначених статтею 4 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» або законами з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг.

Прийняття зазначеної норми фактично дозволяє створення фінансових пірамід фінансовими установами;

4) законопроектом пропонується пункт 7 частини третьої статті 19 Закону України «Про захист прав споживачів» після слів «пірамідальних схем» доповнити словом «продажу», а після слів «яка надається» - словом «переважно».

Чинною редакцією статті 19 Закону України «Про захист прав споживачів» забороняються як такі, що вводять в оману, зокрема, утворення, експлуатація або сприяння розвитку пірамідальних схем, коли споживач сплачує за можливість одержання компенсації, яка надається за рахунок залучення інших споживачів до такої схеми, а не за рахунок продажу або споживання продукції.

Отже, на сьогодні заборонено утворення будь-яких пірамідальних схем, проте запропоновані суб'єктом законодавчої ініціативи зміни до цього пункту встановлять заборону лише пірамідальних схем продажу і фактично дозволять інші пірамідальні схеми.

Слід зазначити, що підписавши Угоду про асоціацію між Україною та ЄС, Україна взяла на себе зобов'язання забезпечити високий рівень захисту прав споживачів та досягти сумісності між системами захисту прав споживачів України та Європейського Союзу.

У зв'язку з чим, законопроект потребує доопрацювання, в тому числі з урахуванням міжнародного¹ та українського² досвіду існування фінансових пірамід та інших моделей заробітку пірамідального типу, а також наближення його положень до кращих світових практик, що регламентують правовідносини у сфері боротьби з діяльністю фінансових пірамід³.

¹ Відомі світові справи створення фінансових пірамід: Madoff, Standford, Triglobal, Earl Jones, Mount Real тощо.

² В Україні функціонували, зокрема такі фінансові піраміди: MMM-2011, Swiss Halley (Україна), B2B Jewelry, NewPro тощо.

³ Документи, що можуть бути використані під час доопрацювання законопроекту:

1) Директива № 2005/29/ЄС від 11.05.2005 Європейського парламенту і Ради ЄС про недобросовісну комерційну практику по відношенню до споживачів на внутрішньому ринку (Директива про недобросовісну комерційну практику);

2) The Pyramid Selling Schemes Regulations 1989 #2195, United Kingdom;

3) Anti-Pyramid Promotional Scheme Act of 2017 H.R. 3409, USA.

Також зазначаємо, що станом на 23.06.2020 Мін'юстом не висловлено позицію щодо законопроекту.

Додатки: на 12 арк. в 1 прим.

**Заступник Міністра розвитку
економіки, торгівлі та сільського
господарства України**

Дмитро РОМАНОВИЧ